

Óvatosan kipróbálom a repülést is,
hogy ne érjen készületlenül a mennybemenetel,
lábujjhegyre állok, és elrugaszodom
a járdáról. Még nem tökéletes.
Körülnézek, látta-e valaki?
Nem akarom, hogy idő előtt
kitudódjon s hogy kiröhögjenek!
Ne vessenek csak a totyogásomon,
a bevásárlószatyromon, piros
orromon, majd meglátjuk, ki
nevet a végén! Addig vidáman
köszöngetek a halhatatlan kalappal:
jó reggelt, jó estét mindenkinek!
Én már itt is vagyok a boltban,
s elrejtőzök boldogan a teli
polcok között, szimatolok, szaglászok,
megsimogatom a konzervdobozra
festett nyári almát, csipegetek
a sajtból, most nem érek rá meghalni,
majd holnap talán! Ha lesz holnap.

Hans Sachs

A LOVAG MEG AZ IBOLYA

Farsangi komédia

Mann Lajos fordítása

Szereplők

FRIGYES, *Ausztria hercege*

EUFRÓNIA, *a felesége*

NEIDHART

FÉMIA, *Neidhart felesége*

JANCSI *udvari bolond*

ODATOJDI

BEREZELDI

GÖBEFINGI

} *parasztok*

A Bolond lép be, és beszél

BOLOND Üdv néktek, jámbor emberek!
Jöttök, hogy jót nevessetek.
Mért is ne lennének mind vigan,

mikor farsangi este van? –
Neidhartot látjuk s Ausztriát:
mint lelt Neidhartunk ibolyát,
borított rája kalpagot,
s hívta a hercegnőt legott;
közben egy zeiselmaueri
vad paraszt hogy tolt véle ki,
hagyván a szép virág helyén
piszkát; s a hercegnő, szegény,
mit szolt; a szégyenben maradt
Neidhartban mint gyúlt vad harag,
mint töltötte ki bosszuját;
s az ellenbosszú mibül állt;
Neidhart mi cselet szótt ellene –
ez lesz játékunk lényege.
Akad egyéb is benne, sok,
kár lenne túlsibongnotok.
Jön Neidhart. Jól mulassatok! (*Kimegy*)

I

Neidhart jön, és beszél

NEIDHART Ó, tél, kitől mindenki borzad,
hol van erőd? Eltékozoltad!
Te, kitől bútt a fű, a lomb,
s minden teremtményt ölt a gond,
ki földön, vízben, légben él,
eltúnt hadad, a hó, a dér!
A nyár, mi élvkörébe von,
midőn gyönyörrel hallgatom,
mint hangicsál a sok madár,
kit fölvidít a napsugár,
mint küldi énekét az Úrnak.
S hogy a napok csak egyre nyúlnak,
engem se köt le úgy az udvar,
zord már a várfal így tavasszal.
A vágy most vándorolni kerget:
járom az erdőt és a berket,
patakmentéket, réteket,
hátha elsőnek én lelek
hercegségünkben ibolyát,
mit is úrnőnknek adok át,
hadd lássa benne ő, a szép,
hűségem új tanújelét.
Mit meg nem tennék érte én?

Nincs szolgálat, mely túl kemény.
 De nicsak, mily zöld rét ez itt!
 Ily zsenge fű is létezik?
 S mi kéklik közte? Nézz oda!
 Az első szál kis ibolya!
 Igen, nem csalt meg hű szemem.
 Tépem le máris, és viszem.
 De nem! – míg vágatnék vele,
 kezemben holtta nyeklene.
 Maradj csak ép, te szűz szírom!
 Majd a hercegnőt rábirom,
 útja vezessen erre ma,
 tépjen le téged ő maga;
 hozza el teljes udvarát.
 S hogy rád leljek majd, kis barát,
 föléd borítom kalpagom.
 De most rohannom kell nagyon.
(Ráborítja kalapját az ibolyára, és elsiet)

Jön a három paraszt

- GÖBEFINGI Nem vicc, szomszédok, szín való:
 Neidhart járt itt, a talpnyaló.
 Itt bóklászott, a rétemen,
 ibolyát lelt a szemtelen.
 A kalpagjával fedte le,
 én meg amonnan lestem, e!
 Kitudtam, mit is tervez ő:
 hogy a hercegnő erre jó,
 s ibolyám körül ő maga
 táncikál majd meg udvara.
 Ej, hogy is köpjek, vaj' bele?
- ODATOJDI Nos, Göbefíngi, süss ide! –
 Az ibolyával eltününk...
 Nekünk is van jó tánchelyünk,
 magunk járjuk majd ott körül.
 Aztán, ha Neidhart nem örül,
 itt is, amott is szót emel,
 mit se kíméljük, verjük el!
 Nem baj, ha seggin nincs ruha.
- BEREZELDI Tudnám, hogy mért vagy ily puha! –
 Mi az, hogy te csak ellopod?
 Csesznyiíts oda egy vastagot!
 Azt hagyd az ibolya helyén!
 Legyen vagy öt font s jó kemény,
 hogy egy sertés, ha ráharap,
 tudja, mi az a bő falat!

Ha jó Neidharttal asszonyunk,
 s körülejt itt, hol most vagyunk,
 s reápillant a nagy rakásra,
 lesz néki elragadtatása!
 E csúfság, erre fogadok,
 ledönti majd a lovagot. –
 Elveszti hercegnőnk kegyét;
 s vele együtt a hercegét.
 Neidhart nekünk sok kárt csinált,
 vadászni földjeinkre járt,
 de ily szép bosszút nem reméltem.

ODATOJDI Én hát az ibolyát letépem,
 s helyébe jókorát tojok.
 Azért tudok ma jó nagyot,
 mert tegnap este volt a tor:
 tepertő, véres hurka, bor.
 Ezekből szép rakás telik,
 s túl nagy nyögés se kelletik.
 Ej, kedvetekre lesz nagyon,
 oly szépen megcsavargatom!
 Gyertek elém, ezt látni kell!

GÖBEFINGI No, csak csavard, s már csípd is el!
 Nehogy még addig kalkuláld,
 hogy itt teremjen Neidehárd,
 s rajtavesszünk a csinytevésen!

BEREZELDI Hú, azok ők már, úgy itélem!
 Egy falka udvaronc tolong ott.
 Intézd el fürgén ezt a dolgot!
 Guggolj le, s tojj egy jókorát!

Odatojdi lekuporodik, odatojja a rakást, feláll, és rámutat

ODATOJDI Ezt nézzétek meg, cimborák!
 Én ilyen gyorsan mit szülök:
 szinte parázslík, füstölög!
 Hamar a kalpagot, koma,
 hadd higgyék azt, hogy ibolya!

*A parasztok ráborítják a kalapot, és elmennek az ibolyával. Jön Neidhart, a Hercegnő
 meg a Bolond*

NEIDHART Úrnőm, e kalpag óvja azt,
 amit a május költ, fakaszt;
 miben ott rejlik már a nyár,
 s tőlem, mint hódolat, kijár.

HERCEGNŐ Neidhart, e szolgálat nemes,
 nagyúri kegyre érdemes.
 Mi tudjuk, mennyit fáradoztál,
 hogy itt álljunk ez illatos szál
 virág előtt, mit költ a május.
 Ezért hát keljünk táncra máris,
 fakadjunk dalra nagy vigan!
 Nosza, cselédim, mind, ki van!

Fölsorakoznak, és körülveszik az ibolyát. A Hercegnő az előénekes, a többiek követik

Te május, te május,
 te dús virághozó!
 Az én szívem szabad szív,
 de kinek lenne jó?
 De kinek lenne jó?
 Egy másik szívnek szánom,
 ki értem úgy eped,
 hogy selymes ing alatt is
 úgy érzi, megreped.
 Úgy érzi, megreped.
 Úgy hallja, csalogány szól,
 pedig csak lányka, szép;
 ki nem lehet a párja,
 s szívét bú tépi szét.
 Szívét bú tépi szét.
(Útjára bocsátja a kört)
 Ibolyánk körül énekeltünk,
 vidám kört vontunk, táncra keltünk.
 De most már lássuk őt, a drágát,
 májusnak ékes, szép virágát;
 szívjuk be édes illatát,
 lássuk, nekünk a nyár mit ad!
 BOLOND Várj, Úrnőm, hadd szagoljam ott!
 Hagyd rajta még a kalpagot!
(Beszagol a kalap alá)
 Oly illatú ez, mint a szar!
 NEIDHART *(odébb taszítja a Bolondot a lábával)*
 Tartsd a pofád, és tűnj hamar!

A Hercegnő felemeli a kalapot, és megpillantja a rakást

HERCEGNŐ Neidhart, Neidhart, mondd, mit tevéél?
 Fejembe tódul mind a vér!
 Idecsalsz álnok szín alatt,
 s nézzük fertelmes mocskodat?
 Nemesemberre vall ilyen?

Még hogyha paraszt volna! – Nem!
 Akkor is oly goromba tett,
 mit mentetgni nem lehet.
 Esküszöm, hallja fõnn az ég,
 meg fogod ezt te bánni még!
 S panaszt teszek majd Hercegünknel;
 mert oly csúfság, mit vélem úztél,
 ha nem borult el még eszem,
 soha nem történt meg velem.

Neidhart a Hercegnõ lába elé veti magát

NEIDHART Felséges Úrnóm, irgalom!
 Nem az enyém e borzalom.
 Egy ibolyácskát leltem én,
 ellopták, úgy van ez helyén.
 Ó, hogy rohadna el a beste,
 ki velünk *ezt* megcselekedte!
 Sejttem is én már, hogy ki volt az:
 egy Zeiselmauerből való gaz!
 Ki ott paraszt, az mind komisz.
 De kapjak el csak egyet is,
 úgy elverem az ördögadtát,
 előordítja majd az apját!

BOLOND Úrnóm, hadd nézek én is szembe nyíltan
 vele, ha már az illatát kibírtam!
 Miféle szép szar ez, te jó ég!
 Tepertő benne – szinte jó még;
 kövérje – inynek ritka kincs;
 szalonna – rajta bőrke nincs.
 És milyen jókorára termett!
 Ezt aztán nem tojhatta gyermek!
 Ki hordta, emberül kihordta,
 kotoshatott rajt' pár nap óta!
 Gondolom, hogy termelte ki:
 lyukat csákánnyal vájt neki.
 Ez tudna aztán jóllakatni!
 Kedvem vón' serpenyőbe rakni.
 És ha akadna még nagyobb tán,
 azt is a serpenyőbe raknám:
 döntsék el ők, ki jobb falat,
 s egymásbul úgy harapjanak!
 De még a táncom hátravan.
 Már lejttem is: param-param!...
 Mit gondolsz, Úrnóm, hagyjam itt?
 Nem kér az udvar egy kicsit?

Ki ennél jobb lepényt fogyaszt,
 biztos nem szülte szajha azt!
(Elviszi az ürüléket)

HERCEGNŐ No, menjünk, mert még messze van
 Bécs városa, s a perc rohan!

BOLOND Úgy ám! Legjobb, ha indulunk,
 Bécsben már biztos vár urunk.
 S ne feledjük, ma enni kell még!
 Jó kosztot máris elviselnék.
 Emlék ne rontson gyomrot, elmét!

Elmennek valamennyien

II

Jön a három paraszt

ODATOJDI Nohát, parasztok, akkor itt
 mi táncolunk most egy kicsit!
 Hogy ez Neidhartnak tetszik-e,
 az már aztán az ő ügye.
 Ha erre téved pár legénnyel,
 majd látja, nem futunk mi széjjel!
 Megtisztítjuk a tánchelyet,
 s megbánja, hogy jött, úgy lehet.

BEREZELDI Hozná csak el a jófene,
 hogy az ibolyát elvigye,
 tudom, hogy kezelésbe venném!
 Van egy nem éppen csorba pengém,
 kiszabnám véle rajt' az irhát,
 kitoldanám a szája pírját!
 Még a szolga is úgy kikapna,
 rá nem ismerne anyja, apja!
 Átsütne irháján a nap!

GÖBEFINGI Tőlem is jobb, ha megszalad.
 Ha én a gaz zsványra rontok,
 levedli ám az úri rongyot!
 Úgy kell kosárba gyűjteni!
 Csúcsos sisakja van neki?
 Mert nékem az! S van kesztyűm is.
 Nadrágom páncél. Nem hamis.
 Kell különb fegyveres vitéz?

ODATOJDI Csupasznak engemet se nézz!
 Van egy kipróbált láncos ingem.
 Lyukas, de itt a széna, ingyen.

S ha számszerijam ráfogom,
Neidhart se hősködik nagyon!
Végzi, mielőtt kezdené:
tollas nyilacska áll belé.
Ibolyát többé nem szagolgat,
hacsak... de hagyjuk most a dolgot,
tartsunk ibolyaszentelőt!
Járjuk el itt a csűr előtt,
amíg az udvar füttyre táncol:
paraszti szar körül viháncol!

Felfüggesztik az ibolyát

Göbefingi, míg bármi lenne,
kezd el a dalt, de táncütemre!
GÖBEFINGI Jól van, én akkor kezdem is.
De más se légyen ám hamis!
(Előre énekel, a többi követi)
Mit mondhatunk az együgyűknek,
kik ott bolondnak egybegyűltek?
Járják, hogy szemük es kidülled,
úgy ünnepülnek!
Most fordulunk, gyere, dújj bele!
Már itt totyog a torz vitéz.
Páncélja is van, jó nehéz.
Goromba kardján kurta kéz.
Mint medve néz.
Most fordulunk, gyere, dújj bele!

Neidhart és a Bolond jön

NEIDHART Hát itt az ibolyám, bolondok?
No, lesz itt ünnep, annyit mondok!
Elő az ócska kardokat!

A parasztok fegyverükhöz kapnak

GÖBEFINGI Gyere, ebadta, lásd magad!
Terajta is csak háj van ám!
Megütsz? Nem ingyen, egy komám!

Összecsapnak, a parasztok elmenekülnek. A Bolond utánuk rohan. Neidhart lekasztja az ibolyát a rúdról

NEIDHART Csak fussatok, most más a gondom:
Úrnőmnek kell ezt általadnom.
Lássá, hogy bűnös nem vagyok,
hűségem fénylik, és ragyog.

A Bolond jön vissza, társaságában udvaroncok

BOLOND Három parasztot fold a borbély,
 nem foldja össze *tripla* zsoldér'.
 Van Odatojdin oly seb ám,
 hogy nem nagyobb egy zseb se tán.
 A fél karját meg felkötötték.
 Hogy rí az asszony, ó, te szent ég!
 Ki vitathatná el jogát? –
 Siratja férje két fogát.
 De még kutyábbul járt a másik:
 Göbefinginek mind kilátszik.
 Kapott mellé a vakmerője
 két nagy ütést a fejtetőre.
 Berezeldinek bőre fess:
 kopasz lett, mint egy szerzetes;
 és hordja hón alatt a mankót.
 Viszket a púpotok, fajankók?
 Ugrálgatok csak, lám, ki bánja:
 az ostobának nője, lánya! –
 Az bög, és tépi majd haját.

NEIDHART Jancsim, ez így igaz, de hát
 mért szaporítjuk itt a szót?
 Becsületünkön semmi folt:
 Kiszagoltuk a lókötőket,
 jól elagyaltuk, -vertük őket.
 Meg sem állnak a lábukon.
 Hogy fog örülni, hej, tudom,
 herceg urunk meg asszonyunk,
 ha a verésről hirt adunk!
 De most, barátom, trapp, futás,
 vacsorát fúj a trombitás!

Neidhart és a Bolond elmegy. Berezeldi jön két mankón, Göbefingi kötéssel a fején, Odatojdi meg felkötött karral

ODATOJDI Szomszédok, hogy kén' bosszut állni
 e gaz kutyán, hogy érje bármi,
 ki minket ily pocskóra vert?

GÖBEFINGI Fegyverrel semmiképp se, mert
 láthattuk, hogy bánik vele,
 s végül még sirba döntene.
 Hagyjuk a fegyverforgatást,
 próbáljunk latba vetni mást!
 Valami cselet kén' kieszelni,
 de nem jut most eszembe semmi,
 pedig csak az felelne meg.

BEREZELDI Jut az eszembe nékem egy! –
Néki van legszebb asszonya,
nem látott szebbet Ausztria.
S ki még nem látta: hercegünk;
hacsak hírt róla nem viszünk.
Kutya legyek, ha nem terem
az asszony mellett iziben!
Mert a herceg úr nagy lator...
Hát, ráuszítjuk, tiszta sor.
Ez lesz az édes bosszú ám!

ODATOJDI Hogy milyen eszed van, komám!
Ímmár magam meg Göbefingi
fogjuk a dolgot végbevinni.
Megvizitáljuk hercegünk,
hírral hizelgünk, hencgünk,
irt a sebünkre így teszünk!

Elmennek mind a hárman

III

Jön a Herceg, és magában beszél

HERCEG Nem nevetséges ez a Neidhart,
ki a pór ellen újra helytállt,
vad bosszút állva rajta, mert
ibolyájához nyúlni mert,
s feje helyére piszkított?
Hogy nőm mit érez, nem titok:
e csúnya ügy úgy megviselte,
máig is sínyli teste, lelke.

Jön Odatojdi Göbefingivel

ODATOJDI Felséges Úr, egy hölgyike,
nőink legeslegszebbike
üdvözli Hercegségedet.
Szívén, mond, sebet égetett,
s kegyétől gyógyulást remél.

HERCEG Aztán ki az a szép személy?

GÖBEFINGI Ó bizony Neidhart asszonya.

HERCEG Nocsak! S valóban nem csunya?

ODATOJDI Ha látott Felség helyre nőt!

HERCEG Mielőbb vágyom látni őt.
Ez a tiétek... Menjete!
Válaszom még ma tudja meg!

A parasztok elveszik a pénzt, és elmennek

Ha Neidhart nője úgy akar
engem, hát kapjon meg hamar!

Neidhart jön be

Hé, Neidhart, vágtsd most haza!
Mondd meg, a herceg s udvara
holnap felétek új vadat,
s mert kastélyodnál elhalad,
készüljön kukta és szakács,
ott tölti majd az éjszakát!

NEIDHART Megtisztelsz véle, Hercegem!
HERCEG Neidhart, mesélték énnekem,
hogy nőd felettébb szép, csinos.

NEIDHART Én is úgy vélem, takaros.
Csak hát, pár évvel ezelőtt,
gonosz betegség dúlta őt. –
Fülére ment a csúnya baj,
s olykor a szóból mit se hall.
Ordítanom kell, úgy bizony!

HERCEG Ej, ej, ezt fájlalom nagyon!
Nagy, nagy kár, hidd el énnekem!

NEIDHART De már hadd fussak, Hercegem!
Gondom lesz tűzre és szakácsra,
szállásra, jó fogadtatásra. (*Elmegy*)

HERCEG Kezdjünk hát nagyvadászatot!
Vajon mily zsákmányt ejtek ott?
Tudatták tervemről a szépet?
Lássam, mi vár, ha színre lépek! (*Elmegy*)

A három paraszt jön

BEREZELDI Szomszédok, mit intéztetek?
ODATOJDI Többet, komám, mint képzeled:
Neidhartné máris bajba' van,
nyakán az ostrom és roham.
Hercegünk *holnap* béveszi!
Addig is csókot küld neki.
Nagy kutyalagzi készül itt!

GÖBEFINGI Engem ugyancsak felvidít,
hogy Neidharton, ki oly merész,
hogy fog ki egy kis józan ész.
Ha meg dühére gondolok,

hát még a könnyem is csorog!
A féltékenység tud csak ölni!
Gyerünk, szomszédok, früstökölni!

A parasztok elmennek. Neidhart jön

NEIDHART A herceg hozzám is betér.
Jól tudom én, hogy mit remél,
őkelme hírhedett lator.
De itt a spájzba nem hatol!
Elég jól védi azt a csel,
hogy nyitni ordítózza kell.
De ha az ész így óvja már,
mért ne legyen rajt' dupla zár?
Mért ne kelthetnék oly hitet,
hogy a vendég úr félsüket?
Ha fennhangon szól párom is,
aligha lesz a szó hamis!
Nincs a világon oly pecsét,
mely így őrizné nóm becsét!

Fémia, Neidhart felesége jön be

Fémiám, menj, riaszd a házat,
mert ma nálunk lesz nagyvadászat,
s a herceg kastélyunkba száll!
Teljék meg úri mód a tál,
s a szállás is finom legyen!

FÉMIA Drága férjurar, szívesen!
Azt mondogatják róla, szép,
fiatal, kedves és derék.
Ígérem, mindent megteszek,
hogy itt marasszam, míg lehet.
Csak tudnám, mit kell mondanom!

NEIDHART Mondd, amit érzel, angyalom! –
Csak egy a fő: hogy hangosan! –
Félsüket úr az én uram.
Tudod, pár évvel ezelőtt,
a lova levetette őt.
Azóta nagyothall szegény.

FÉMIA Istenem, hogy sajnálom én!
Mily jó is tudnom, mit tegyek! –
Kiáltok majd, hogy értse meg.

NEIDHART Hallottad ezt? A kürt rivallt,
a herceg máris erre tart!
Egy pillanat és itt terem.

Menj majd elébe kedvesen!
 El ne feledd: csak hangosan!
 Én kint lesem, a kapuban. (*Kimegy*)

Jön a Herceg, az asszony elébe járul. A Herceg átöleli, és hangos szavakkal köszönti őt

HERCEG Üdv, szépséges szép Úri hölgy!
 FÉMIA Kiált, Felség, a domb, a völgy,
 oly nagy a megtiszteltetés!
 HERCEG Úrnómre minden szó kevés.
 Befogad minket éjszakára?
 FÉMIA Házunk parancsát lesi, várja.
 Ha tetszik itt időznie,
 tiszteljen minket meg vele!
 HERCEG Óh, mily öröm, hogy láthatom!
 Jó hire terjed szárnyakon. –
 Ausztria legszebb hölgye ön!
 FÉMIA Felség, a bókot köszönöm.
 Felségedről is van rege:
 hogy a hercegek hercege!
 Hogyne fogadnánk örömet?
 HERCEG Úrnóm, fogadja tőlem ezt!
 Hordja e gyűrűt kedvemért,
 s ha majd felöltik, mit megélt,
 gondoljon olykor énreám!
 FÉMIA Felséges Úr, ez igazán
 legfőbb ereklyém lesz nekem!
 BOLOND Uracskám, ez itt zárt terem. –
 Mit ordibálsz, mint szájkovács,
 üstfoltozó vagy részeg ács;
 kanász, ha kanja elbitangolt,
 kerék, min zsír egy éve nem volt?
 Elmehetnél így házalónak,
 zeiselmaueri vad tahónak.
 Otthon azért ezt nem teszed.
 Itt mért? Elment az ép eszed?
 No, ha úrnómnek megsugom,
 lesz mit hallgatnod, lesz bizony!
 HERCEG Jancsim, ha ezt most rám hagyod,
 új füttykőst kapsz, új sityakot.

Neidhart jön be

NEIDHART Felség, az asztal készen áll,
 rajta megannyi teli tál.

Van jó borunk is éjszakára:
attól lesz még puhább az ágya.
BOLOND Menj csak, igyekezünk mind utánad,
mardos az éhség, mint vadállat.
Szólj a szakácsnak, ég a ház:
így az előtánc elcsigáz!
Húsz zsemle, fél pint bor legyen
táncban a nőcském, partnerem!

Mindannyian kimennek. Neidhart jön be, és magában beszél

NEIDHART A herceg szinte lila már,
olyan jól működik a zár.
Mondaná ő, mi titka van,
de hogy tehetné hangosan?
Nincsenek titkok, nincs gyanú:
itt az egész ház fültanú.
Megyek, a gazda én vagyok,
őrzöm a jó hangulatot! (*Kimegy*)

A Bolond jön be

BOLOND Uracskám vadat és halat fal,
és úgy ordít, hogy reng az asztal.
Bolonddá vált az én uram,
bolondabbá, mint jómagam.
Ha esze tokja így marad, hát
vehet énnekem csörgős sapkát,
magának kell, hogy feltegye.
S ki lesz a vesztes? – Én, ugye! (*Kimegy*)

A Herceg jön be, és magában beszél

HERCEG Hiába bíztam szép kalandban,
nyilacska mind, mind visszapattan.
Én ordibálok, ő üvölt,
rajtunk röhög, kit hord a föld!
Ideje lesz már helyrejönnöm,
s Neidharttól szépen elköszönnöm;
itt hagyom őt és asszonyát,
Ausztria-szépe Femiát.
Van úgy, hogy kárba vész a harcunk,
mért marcangolnánk érte arcunk?
Nincs jobb mulatság, mint kudarcunk!

Mindenki sorban távozik. A Bolond jön be, és összegzi a tanulságot

BOLOND Neidhart nejével férje hált!
 Ha volna itt, ki másra várt,
 szelídebb szóra s tette tán,
 bocsássa meg, az én hibám.
 De hát ki bolond vagy paraszt,
 nem kell azért még ütni azt.
 Mondja, mit lát, az esztelen,
 nem fesztelen, csak meztelen.
 Farsangkor, persze, más dukál,
 de játékunknak vége már.
 „Jövőre tán majd jót mondhatsz”
 – biztatja jómagát Hans Sachs.

A fordító utómottója „az Romhányi nótájára”

BOLOND Van önök közt, ki félsüket?
 Nincs? – Akkor elnézésüket!

Kroó György

BAYREUTH, 1994

Wagner zenés színházi műveiben – eltekintve a XVIII. századi francia zenés színpadtól és az 1820 körüli német romantikus operától örökölt pantomimikus szimfonikus tablók típusától – semmivel sem szorosabb, szervezesebb szöveg, színpad és zene kapcsolata, mint Mozart, Verdi vagy Muszorgszkij operáiban. Szövegíró és zeneszerző perszónaluniója, Wagner kivételesen erőteljes színészi tehetsége és színház-, színpadismerete érdemben semmit sem módosít ezen a tényen. Hogyan egyeztethető össze ez a vélemény a Gesamtkunstwerk fogalmával, amely a Wagner-apológéták mai használatában szöveg, színpad, zene egyedülállóan szoros, organikus kapcsolatára utal?

A Gesamtkunstwerk fogalmát Wagner életében kétszer használta. Egyszer 1849 júliusában A MŰVÉSZET ÉS A FORRADALOM lapjain, az antik dráma hanyatlásával kapcsolatban („*Mint ahogy a közösségi szellem ezer egoisztikus irányzatra hasadt szét, feloldódott mint nagy összművészeti alkotás a tragédia is azokban a művészi alkotórészekben, amelyeknek a foglalata volt*”), majd néhány hónappal később a Feuerbachnak ajánlott A JÖVŐ MŰALKOTÁSA című írásában, amikor a jövő költőjének feladataként jelölte meg, hogy az a cselekvénynek rendelje alá a három testvérművészetet, a zenét, a nyelvet és a táncot. A Gesamtkunstwerk fogalma ebben a fejtegetésben egyrészt éppúgy jelenti a művészetek együttműködését, mint a közreműködők kollektíváját vagy minden művész